

Stracensko - Ladovsky Spravodaj

Noviny Obecného úradu
obce Stratená

*„Je taký kraj, kde si sa narodil.
Zem.*

Na ňu musíš myslieť neprestajne.

*Kde slnko spoza hory vychoďí
a hladkajú ťa materinské dlane.*

Je to tvoj domov...“

Život v malej horskej obci nikdy nebol jednoduchý. Vyznačoval sa nižšou hustotou zaľudnenia a menšou intenzitou sociálno-ekonomických kontaktov, ale väčšou empatiou, družnosťou a spolupatričnosťou. Ak sa zastavíme pri jednotlivých úsekoch nášho života, pochopíme, že práve život v horských oblastiach nás naučí všetko to, čo potrebujeme vedieť. Nie je ľahký. Ale v jeho jednoduchosti pochopíme celý zmysel ľudského bytia.

Žijem v tejto dedine už 17 rokov a môžem povedať, že práve tento život ma naučil niekoľkým zásadám:

• *Vždy sa riaď sedliackym rozumom*

O schopnosti uspieť v živote nerozhoduje majetok, vzdelanie, peniaze, ale rozhodujú iné veci. Empatia, ľudskosť, schopnosť používať nielen hlavu, ale aj srdce. Danosť nerobiť jednoduché veci zložitými.

• *Zachovávaj desatoro vo svojom živote*

Riadme sa na svojej ceste podľa etických zásad. Pamätajme na to nezabiješ, nepokradneš, keď zaseješ musíš čakať kým dozrie. Bez trpezlivosti niet uspokojujúceho výsledku.

• *Kto počtuje, ten gazduje*

Dobry hospodár musí viesť podrobné záznamy o svojom hospodárení. Príjmy - výdaje. O finančných tokoch treba mať prehľad.

• *Chlieb náš každodenný, daj nám dnes*

Pretože chlieb je dar, ktorý dostávame preto, aby sme sa mohli nasýtiť. Zarobiť na chlebe je základným cieľom človeka, preto má chlebič takú veľkú cenu.

• *Nad nikoho sa nepovyšuj, ale pred nikým sa neponižuj*

Žiadny strom nerastie až do neba. Chvíľku ideme hore a chvíľku dole. Na jedno by sme však mali pamätať: pri dočasnom stúpaní by sme mali zdravieť ľudí, ktorých stretávame na našej úspešnej ceste, pretože o nejaký čas môžeme ísť dole aj my. A je dobre, ak o človeka niekto zakopne aj vtedy, ak sa mu nedarí.

• *Žiadna kaša sa neje taká horúca...*

S odstupom času to platí dvojnásobne. Musíme zachovať pokoj v každom okamihu

nášho života. Určite najmä vtedy, ak nejde o život.

• *Zachovaj svoju vieru*

Nielen vieru v Boha, ale vieru ako celkovo. V samého seba, vo svoje schopnosti a vieru v život.

• *Svetská sláva, poľná tráva...*

Úspechy v tzv. veľkom svete sú pominuteľné. Uschnú. Bez zbytočného páťosu v živote sú dôležitejšie veci: zdravie, rodina, deti, priatelia.

Človek na svojej životnej ceste potrebuje kompas v podobe rokmi overených právd. Potrebujeme mať po ruke múdrosť predkov, ktoré nám pomôžu prežiť život čo najlepšie.

Väčšinu sa naučíme v rodine, ale ja som sa väčšinu toho čo potrebujem vedieť naučila počas života v našej malebnej horskej dedinke. Dal mi veľa, veľa mi zobral, ale dostala som schopnosť tešiť sa zo života, vykonávať prácu v prospech ľudí, ktorá ma baví a naplňa, dal mi možnosť pracovať pre dobro človeka, pomáhať mu krájať krajec chleba a rozdávať ho s úctou.

Pri rôznych príležitostiach som sa presvedčila, že táto obec a ľudia sú si blízky, navzájom poznajú svoje životy, potreby. Prajem si, aby táto dedina mala svoje srdce dokorán, aby každému, kto v nej žije, alebo kto ju navštíví, čo i len na krátky čas, stala sa príbytkom, miestom, kde sa stretávajú priatelia.

Takou nech ostane naša dedinka pre všetkých aj naďalej. A na záver slov, ktoré nikdy nestratili svoj význam, skôr naopak. Nezabúdajme na ne.

Niekedy stačí len tak málo v živote.

Mnoho sa získa i stratí.

*Ale iba toľko, koľko sme dali,
toľko sa nám vráti.*

starostka obce Erika Oravcová

Prajeme všetkým obyvateľom obce, chatárom a návštevníkom krásne a radostné Veľkonočné sviatky!!!

*K rade ďalších vinšovníkov,
aj ja podľa dobrých zvykov,
pripojiť chcem, keď nie inšie,
aspoň svoje skromné vinše.
Pekné sviatky, dobrú zľodu,
ženám čerstvú, sviežu vodu,
mužom tiež nech sladko je,
nech si prídu na svoje...*

Krásny MDŽ

Žena je slovo, ktoré skrýva v sebe čarokrásu, duchaplnosť i zmyselnosť.

Bez Vás by bol svet pustý ako lúka bez kvetov, ako nočná obloha bez hviezd, či ako srdce bez lásky. Ste jednou z tých, ktoré naplňajú slovo žena krásnym pôvabom.

**„Prajeme Vám pekný
Medzinárodný deň žien
a život plný úprimnej lásky
a zaslúženej úcty.“**

“Pozdvihnime čašu na ich zdravie...”

p. Jozef Ovšonka	22.2.2010	60 rokov
p. Milan Lipták	25.2.2010	60 rokov
p. Ing. Štefan Pankuch	25.2.2010	65 rokov
p. Ján Rešovský	14.3.2010	55 rokov
p. Eva Jánošíková	7.5.2010	65 rokov

„Mať jubileum, to je akoby znovu sa narodiť. Múdrejší, ľudsky krajší, skúsenejší. Spriadať krehkú niť a žiť odznovu. Život čo teší, aj ten, čo bolí. Na smutné nemyslieť a krásne deliť tromi. Mať slnko v očiach a dobré slovo

na perách. A kominára stretávať každý deň vo dverách. Alebo smutného klauna so srdcom na tričku, čo nosí v klobúku červenú kotvičku. Pre šťastie. Čo rastie a rastie, a rastie... A nikdy nemá dosť! Lebo je krásne žiť druhým pre radosť.“

Napísali nám rodáci z Ameriky

Milá pani Oravcová,

Ďakujem Vám za strávenie času so mnou a mojím bratrancom Romanom Liptákom počas pobytu v Stratenej 11. februára.

Som rád, že som mohol zistiť, že v Stratenej a jej okolí stále žijú členovia rodiny Rešovských a prídem s Romanom ešte raz, neskôr v tomto roku, navštíviť obec znova. Teraz som tu bol už dvakrát, a oba razy tu bol sneh. Myslím, že by som mal vidieť Stratenú v čase, keď budú všetky stromy zelené a kvety rozkvitnuté.

Šli sme do archívu a našli záznamy až zo štyridsiatych rokov 19. Storočia. Teraz musíme tieto informácie poskladať a doložiť ich do nášho rodokmeňa.

V mojej rodine je ešte mnoho ďalších členov, ale s príbehom z tohto výletu som sa podelil s dvoma mojimi tetami a ich deťmi - mojimi bratrancami a sesternicami. S Romanom chceme zistiť, na základe čoho sme príbuzní, sme teda predurčení pospájať našu rodinu dohromady.

Ďakujem za Vašu pomoc.

Váš Ed Resovsky.

Dear Mayor Oravcova,

Thank you for spending some time with my cousin Roman Liptak and me when we were in Stratena on February 11.

I am happy to learn that there are still Resovsky family members in Stratena or nearby, and I will come back with Roman on day later this year to visit the

town again. I have been there twice now, and there has been snow on the ground both times. I think I should see Stratena when all of the trees and flowers are in bloom.

We went to the Rectory, and we found some records that go back to the 1840's. We now have to figure out how to save that information and put it all together in a family tree.

There are very few members of my family left, but I have shared stories of this trip with two aunts and their children who are my first cousins. Roman and I want to find out how we are related, and we are determined to piece the family together. Thank you for your help.

**Sincerely,
Ed Resovsky.**

Rodák s veľkým srdcom...

Existuje mnoho jednoduchých ľudí, ktorí nie sú známi po celom svete, a predsa sú ich skutky neobyčajné. Dávajú a pomáhajú iným.... Navonok títo ľudia nie sú ničím neobyčajní, ale ich sila sa skrýva v ich vnútri. A kto sú títo ľudia? Ja? Ty? On? Či všetci? Sú to ľudia, ktorí nemajú prázdnu dušu a v ich srdci sa nájde miesto aj pre iných.

Niekde sme vyklíčili a vyrástli, odniekiaľ pochádzame a nech potom dosiahneme svojimi korunami akokoľvek vysoko, vždy cítime, že ich napája miazga z koreňov pevne kotviacich v krajine nášho detstva. Tieto slová určite platia dvojnásobne v prípade nášho rodáka **p. Jaroslava Liptáka - Jara z Cimroch**, ktorý ich svojou pomocou a záujmom o rozvoj našej obce dokonale potvrdzuje. Popri svojom kolotoči po-

vinnosť nezabúda na svoju rodnú obec, pomáha, pýta sa, podporuje naše aktivity. Bez jeho pomoci nemala by naša webová stránka takú peknú fazónu, nebolo by toľko krásnych fotografií nášho kraja (pretože svojim nadšením stiahol aj svojho priateľa Jarka Sypěnu), nebolo by krásnych vstupných tabúľ do našej obce, netlačili by sa také pekné

noviny. Vybavil, pomohol, priniesol. Na úkor svojich záujmov, svojej rodiny a svojho voľného času.

Prežíva s nami, i keď na diaľku, chvíle sviatočné i všedné, odovzdáva svoje voľné minúty svojej rodnej obci, zaujíma sa o všedný život našich občanov, o históriu, o to kam a akým smerom kráča naša obec a ľudia v nej. Robí to ticho, nenápadne.

Patrí mu za to naše úprimné poďakovanie a pranie, nech mu láska k svojmu rodnému kraju ostane v srdci aj naďalej, nech mu jeho i naša obec bude navždy jeho najdrahším domovom, miestom, kde sa bude schádzať so svojimi rodičmi, miestom kam bude prichádzať k priateľom na kus reči a pre spomienky.

E.O.

Ochotnícke divadlo v Stratenej

Ochotnícke divadlo v Stratenej vzniklo približne začiatkom dvadsiatych rokov minulého storočia. Kultúrna úroveň obyvateľstva, s ohľadom na dobu v ktorej sme žili, nebola valná. Rozhlas, televízia a kino, ako veľmi významné inštitúcie kultúrneho rozvoja neboli dostupné buď vôbec, alebo len vo veľmi obmedzenej miere. Napríklad rozhlasové vysielanie sa v tej dobe vyvíjalo a nie každá domácnosť si mohla dovoliť zakúpiť drahý rozhlasový prijímač. O televízii, ktorá ovlád-

la svet až v povojnových rokoch vo veľmi krátkej dobe, sa nám vtedy ani len nesnívalo. Filmy, premietané v kinách, boli síce už na slušnej úrovni, avšak neboli dostupné pre všetkých, najmä pre starších obyvateľov. Najbližšie kino v 12 km vzdialenej Dobšinej mohli z času na čas navštíviť iba zdatní mládežníci a tak nám pre „kultúrne vyžitie“ ostala len krčma, ktorá síce prispela k povzneseniu nálady, avšak neprispievala k povzneseniu kultúry.

Je treba zdôrazniť, že i napriek uvedeným nepriaznivým okolnostiam, obyvatelia obce túžili vytvoriť si také kultúrne prostredie, ktoré už existovalo v mnohých iných obciach. Vznik ochotníckeho divadla bol hlavne pre mládež jednou z príležitostí kultúrneho vzostupu. Vďaka niektorým učiteľom, pôsobiacim na našej osemtriednej ľudovej škole, bolo možné touto formou úroveň kultúry v obci zvyšovať. Spomínam si na niektoré tituly divadelných hier, ako napríklad: „Zlatý kvet z tatranskej doliny, Marnotratný syn, Povinnosti a Jánošík“. Tieto divadelné hry nacvičovali, hlavne v zimnom období učitelia nielen s dospelými, ale i so žiakmi vyšších ročníkov školy. Všetci účinkujúci sa veľmi disciplinovane a s radosťou zúčastňovali cvičení po večeroch. Oblečenie / kostýmy / pre účinkujúcich poskytovala Matica Slovenská v Martine, väčšinou však boli vypožičiavané „kroje“ z Telgártu. Divadelné predstavenia sa konali vo vhodne upravených školských triedach a v „zale“ vedľa hostinca. Kulisy, zakúpené z finančných prostriedkov získaných od občanov, vytvárali vhodné divadelné prostredie. Obyvatelia obce radi a vo veľkom množstve navštevovali jednotlivé predstavenia. Že ochotnícke divadlo v Stratenej bolo na slušnej úrovni svedčí umiestenie na druhom mieste v súťaži asi piatich súborov ochotníckych divadiel z okolitých dedín a Dobšinej.

Aj takýto je výhľad v našej obci...

Ján Majer

22. marec - Svetový deň vody

V roku 1993 Valné zhromaždenie OSN vyhlásilo 22. marec ako Svetový deň vody. Na základe toho boli všetky členské krajiny OSN vyzvané, aby sa v tento deň venovali aktivitám, ktoré majú smerovať k podpore informovanosti verejnosti o význame vody nielen pre ľudské bytosti a ekosystémy, ale rovnako aj pre sociálnu a ekonomickú vyspelosť krajiny. Tento deň slúži na pripomenutie toho, ako je voda pre nás dôležitá a na uvedomenie si, že prírodu máme chrániť a uchovávať aj pre ďalšie generácie.

Pitná voda je definovaná zákonom č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pitná voda je voda v jej pôvodnom stave alebo po úprave určená na pitie, varenie, prípravu potravín, alebo na iné domáce účely bez ohľadu na jej pôvod a na to, či bola dodaná z vodovodnej siete, cisterny alebo ako voda balená do spotrebiteľského balenia a voda používaná v potravinárskych podnikoch pri výrobe, spracovaní, konzervovaní alebo predaji výrobkov alebo látok určených na ľudskú spotrebu. Jej kvalita sa posudzuje

z hľadiska fyzikálneho, chemického, mikrobiologického a biologického. Pitná voda musí byť zdravotne bezpečná, čo znamená že jej krátkodobé ani dlhodobé používanie nesmie ohroziť zdravie ľudí a musí mať aj vyhovujúce senzorické vlastnosti, vnímateľné zmyslami.

Hoci si to ani neuvedomujeme, voda, ako produkt určený na ľudskú spotrebu, podstupuje celý rad kontrol a zodpovedá prísnyh kritériám kvality. Kvalita pitnej vody je kontrolovaná od zdroja až po miesto spotreby. Kontrolu kvality surovej vody v zdrojoch a kontrolu kvality vody v rozvodnej sieti zabezpečujú vlastníci alebo prevádzkovatelia verejných vodovodov. Kvalitu pitných vôd na Slo-

vensku sleduje Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a 36 regionálnych úradov verejného zdravotníctva vo svojej pôsobnosti v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a v rámci monitorovania kvality pitnej vody u spotrebiteľa. Monitoring kvality pitnej vody, vykonávajú na všetkých regionálnych úradoch verejného zdravotníctva pracovníci odborov hygieny životného prostredia a zdravia.

Orgánmi verejného zdravotníctva však nie je sledovaná kvalita vody v studniach a preto sa o jej kvalitu musia vlastníci studní starať sami. Pri snahe ušetriť finančné prostriedky majitelia studní majú tendenciu zásobovanie pitnou vodou riešiť z vlastných zdrojov - studní bez toho, aby vedeli, akej kvality vodu požívajú. Pritom si neuvedomujú, že pri nesprávnom umiestnení studne, ako aj jej nedostatočnej ochrane sa jej užívateľ vystavuje zdravotným rizikám vodou prenosných ochorení.

Nie len v tento deň, ale po všetky dni myslime na naše zdravie a pripájajme si naň pohárikom zdravotne bezchybnej pitnej vody.

Niekoľko tipov pre dobrú pamäť

Pozitívny postoj

Nehovorme: „Ja si to nezapamätám!“, „To nie je pre mňa!“, ale povedzme si: „Ja nie som o nič horší ako iní!“, „Ja to dokážem!“

Koncentrácia

Vedome zamerajme pozornosť na podstatu. Čím sme sústredenejší, tým je naša pamäť lepšia. Rozložme si ciele svoju energiu, nerozptyľujme sa množstvom informácií.

Asociácie

Všetko so všetkým súvisí. Pýtajme sa: „Čo mi táto situácia pripomína?“ „Kde som sa stretol s podobným človekom?“ Podobné otázky nám pomôžu pri spomínaní, ale aj pri zapamätávaní si nových informácií.

Selekcia

Nezafažujme si myseľ a pamäť priemernými, deprimujúcimi a zbytočnými myšlienkami a informáciami. Mysli-

me kriticky a posudzujme, čo skutočne stojí za to pamätať si.

Vizualizácia – obrazotvornosť

Prostredníctvom mentálnych obrazov si vytvárajme vlastné obrazy. V takejto forme sú všetky informácie ako jedinečné a neopakovateľné dobre uložené v našej pamäti.

Intelektuálna zvedavosť

Čím máme viac vedomostí, tým bude ďalšie zapamätávanie si ľahšie a rýchlejšie. Informácie vzájomne nadväzujú, nové doplnia staré.

Stres

Úzkosť, strach a depresia prispievajú k poruchám pamäti. Zameriavajú pozornosť a všetku energiu na množstvo zbytočných detailov, zhoršujú schopnosť koncentrácie.

Emócie

Čím viac je informácia spojená so silnou emóciou, či už pozitívnu alebo

negatívnu, tým lepšie sa vtisne na dlhšiu dobu do pamäti.

Odpočinok

Uvoľnenie, odpočinok a dostatočný spánok umožňujú aby si mozog oddýchol a prebúdzal sa svieži.

Okysličovanie

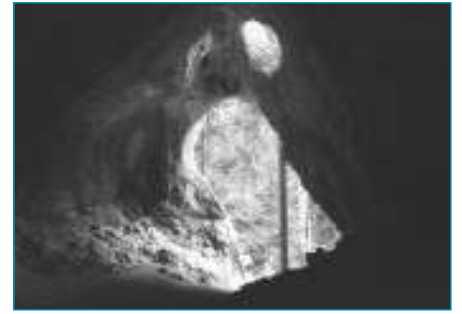
Fyzická a intelektuálna aktivita zvyšuje prietok krvi mozgovými cievami, čím si vytvárame optimálne podmienky pre činnosť pamäti.

Precvičovanie pamäti

Sledujme aktívne vedomostné súťaže, riešme krížovky a Sudoku, hrajme Scrabble a podobné hry.

Žime bohatý a aktívny život, ktorý naša pamäť tak veľmi potrebuje.

**Viac informácií na
www.alzheimer.sk**

Plán zberu na rok 2010

Mesiac	Komunálny odpad	Plast	Sklo
Apríl	15.4.	19.4.	20.4.
Máj	13.5.	18.5.	
Jún	10.6.	14.6.	15.6.
Júl	8.7.	22.7.	20.7.
August	5.8.	19.8.	16.8. a 17.8.
September	16.9.	20.9.	
Október	14.10.	14.10.	15.10.
November	11.11.	15.11.	
December	9.12.	21.12.	22.12.

Posledné Zbohom ...

„Kopa čerstvej hliny, ešte teplá od dychu blízkych.
Stromy stoja tichú stráž. A oči slzia.

Srdce narieka.

Človek zas stratil svojho človeka.“

p. Emília Čuchranová

15.1.2010

Česť pamiatke...!

Z histórie obce...

Prispejte prosím i vy do expozície pripravovanej historickej izby, ktorú pripravujeme v priestoroch obecného úradu. *Starostka obce.*

Veľká noc - „sviatok jari“

Veľká noc je najstarším a najvýznamnejším kresťanským sviatkom, počas ktorého si kresťania pripomínajú umučenie Krista. Nadväzuje na židovské veľkonočné sviatky -

paschu, ktoré sa slávil od 14. do 21. dňa v mesiaci nisan (naš marec až apríl), na pamiatku oslobodenia veľkého izraelského národa z egyptského otroctva.

Prípravným obdobím pred Veľkou nocou je pôst, ktorý trvá 6 nediel. Dve posledné majú pomenovanie Smrtná a Kvetná. Smrtná pripomína rozhodnutie židovskej rady o Ježišovej smrti.

Za týmito nedeľami nasleduje tichý týždeň, do ktorého patrí aj zelený štvrtok (deň poslednej večere), Veľký piatok (deň utrpenia), Biela sobota (pochovanie Ježiša). Veľkonočná nedeľa a Veľkonočný pondelok sú pamiatkou na zmŕtvychvstanie Ježiša Krista.

Pôst trvá 40 dní. Symbolizuje 40 dní putovania po púšti. V tomto období sa na znak utrpenia Ježiša nekonajú žiadne svadby a ani zábavy.

V evanjelickej cirkvi sa začína veľkonočný kruh cirkevného roka, ktorý je prípravným obdobím na svätenie Veľkonočných sviatkov. Vážnosť tohto obdobia pripomína aj fialové rúcho. Farári nenosia bielu kamžu, ale čierny luterák.

Ježiš vnímal pôst ako pokánie a návrat k Bohu. V Biblii znamená vyhýbať sa určitým jedlám. Kresťania postia v stredu a piatok. Židia v pondelok a štvrtok. Evanjelici sa postia pred prijímaním Večere Pánovej. Začína sa Popolcovou stredou (pôvod v starozmluvnej tradícii), Izraeliti sedeli na znamenie pokánia a smútku v popole.

Tichý týždeň trvá od Kvetnej nedele po Bielu sobotu. Intenzívne sa pripomína utrpenie Krista. Na Kvetnú nedeľu vstúpil triumfálne Ježiš do Jeruzalemu, aby oslávil židovské veľkonočné sviatky. Zástupy nadšene vítali Ježiša a hádzali mu pod nohy palmové ratolesti, preto je pôvodný názov Palmarum. Zelený štvrtok bol posledným dňom Ježišovho života. Dostal podľa

všetkého pomenovanie podľa zelene v Getsemanskej záhrade, kde sa modlil pred zatknutím. Počas slávnostnej večere obetovali baránka za našu záchranu a odpustenie hriechov. Namiesto neho hovoril o vlastnej obeti.

Veľkonočný piatok pripomína potupnú smrť Ježiša. Bol ukrižovaný na vrchu Golgota za vlády rímskeho cisára Tibéria a Ponského Piláta. Na evanjelických bohoslužbách sa čítajú pašie, prisluguje sa Večera Pánova.

Biela sobota je prípravným dňom pred Veľkonočnými sviatkami. Ježiš bol v sobotu pochovaný do hrobu. V chrámoch zaznejú zvony, ktoré nezvonili od štvrtku večera.

Veľkonočná nedeľa pripomína, že Ježiš bol ukrižovaný a zomrel. Na tretí deň vstal z mŕtvych. Jeho vzkriesenie dáva jedinečnú nádej pre večný život každému kto v neho

verí. Viera v živého a vzkrieseného Krista je základom kresťanstva.

Spočiatku sa slávila aj sobota - židovský sabat.

Veľkonočný pondelok - typické zvyky sú oblievanie vodou, šibanie prútikom, maľovanie veľkonočných vajíčok, rozdávanie zajáčikov a kuriatok - tieto zvyky nemajú kresťanský pôvod. Často sa stáva, že odsúvajú pravú podstatu Veľkonočného pondelka do úzadia. Komunistický režim sa snažil zatieniť skutočný význam veľkonočných sviatkov tým, že ich zdegradoval na sviatky jari.

-red-

Třicet Georgových přechodů...

Je to tak.

Existuje velká skupina lidí, čítající dnes už mnoho stovek, která navštívila a část také pravidelně navštěvuje o Velikonocích Slovenský ráj. Na tom samozřejmě není nic tak zvláštního vzhledem k přírodním krásám, které tu může turista potkat.

Je ale dost neobvyklé, že zmiňovanou skupinu lidí o které vám chci vyprávět, má na svědomí jediný jedinec zvaný George - civilním jménem Jiří Pešák. Ten by při letmém pohledu mohl někomu také připadat přinejmenším neobvyklý a já se nebojím použít označení (samozřejmě v tom nejlepším smyslu slova) - "cvok".

Ale vlastně proč ne? Zamilovaní lidé se také chovají podivně až bláznivě a zmiňovaný George se jednoznačně do vašeho kraje zamiloval! Do kraje tak přebohatého na úchvatné divoké scenérie, na hučící vodopády a bílé skály, že ho nenapadlo nic bláznivějšího, než nakazit touto láskou mnoho dalších duší, až vznikla slavná turistická akce zvaná „**Velikonoční přechod Slovenského ráje**.“

Vše začalo před třiceti lety. Tehdy George, za podpory tzv. „Oddílu vysokohorské turistiky“, pod hlavičkou TJLM-CH Přerov (strašný název - Tělovýchovná Jednota Lokomotiva Meo Chema) uspořádal první „Přechod Slovenského ráje“. Turistická akce s prvky horolezení se setkala velikým ohlasem a došlo na její opakování v dalším roce. Vznikla tak nová, sice malá a nepatrná, ale tradice.

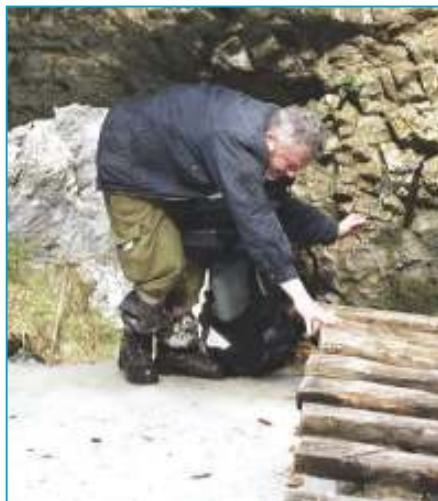
V dřívějších dobách totiž existovaly v celé republice turistické oddíly podporované tělovýchovnými jednotami. Ty vydávaly kalendáře svých turistických akcí, které si navzájem předávaly. Z nich se pak dozvídali členové různých oddílů o možnostech kdy, kam a s kým se mohou vydat.

A tak nejen díky krásné rajské krajině, ale i díky kalendářům se stal „Velikonoční přechod Slovenského ráje“ velmi populárním.

Ba co víc, tato tradice se udržela i po rozpadu většiny tělovýchovných jednot v devadesátých letech a nyní, bez kalendářů i bez materiální podpory trvá stále dál, za spíše symbolické a morální podpory Klubu českých turistů.

K popularitě této akce značně přispělo také svérázné Georgovo vedení. V jejích začátcích vyžadoval ryzí turistické chování jenž spočívalo kromě jiného i v tom, že se pravidelně začínalo (a dodnes začíná) v Podlesku u rozcestníku. Tam museli všichni účastníci dojít do osmé hodiny ranní z vlakové stanice Vydrník. S ohledem na to, že se této turistické akce zúčastňovali turisté ze všech koutů republiky - nebyl to úkol jednoduchý. Mnozí ze vzdálenějších míst, Západních nebo Severních Čech

museli cestovat od odpoledne předchozího dne a tak dorazili na sraz už značně ubití a zpravidla na poslední chvíli, často jen proto, aby se dozvěděli něco o své neschopnosti. A to ti, kteří se akce zúčastňovali poprvé ještě netušili, co je vlastně čeká.

Všichni s velkými batohy, veškerou výbavou a zásobami na pět dní vyrazili Suchou Belou směrem na Kláštorisko, kde bývalo zajištěno ubytování. Šlo se za každého počasí a jakýchkoliv podmínek. Na starých fotkách jsou zaznamenány i takové úkazy, jako řeka Hornád tekoucí vrchem přes můstek v Podlesku a z rokliny Suchá Belá se valila voda tak, že naprosto popírala její název.

Ten kdo zná cestu Suchou Belou si jistě představí, jak se tudy jde turistům s krosnami na zádech, když mnozí ještě mají s sebou nějaký hudební nástroj, nebo láhve s leccjakými nápoji.

Když účastníci dorazí k první z „atrakcí“, jak žebříky a stupačky nazývá George, tedy k Mísovému vodopádu a mají sucho v botách, mohou mluvit o štěstí. Dlouho jim to ale stejně nevydrží. Protáhnout se „Myší dírou“ je pro mnohé s krosnami problém a když voda teče „okénkem“ Okénkového vodopádu, tak je zle. Suchý se dál nedostane nikdo!

To byl totiž původní (a hlavní) Georgův záměr - uspořádat přechod Slovenského Ráje na Velikonoce nejen proto, že je den volna navíc, ale hlavně proto, že v roklinách a v lesích nad nimi jsou ještě zbytky sněhu, které tají a tak jsou vodopády a nejtěsnější místa roklin plné vody. Tady se projevil zvláštní druh jeho sadomasochismu tím, že se raduje, jak se ubozí turisté snaží přeskakovat vodu, využívat k tomu kmeny stromů, kameny a bůhví co ještě a nakonec každý stejně skončí s úplně promočenými botami! A až to skončí, tak všichni kroutí ponožky jenom proto, aby hned v další roklině dopadli úplně stejně!

Georgovo oblíbené heslo totiž zní: „Zážitky nemusí být kladné - ale musí být silné!“

To co jsem teď popisoval, prodělávají účastníci přechodu už první den dopoledne. Ti noví netuší, že je čekají mnohé další útrapy. Nahoře nad Suchou Belou u rozcestí se sice na chvíli zastaví, vykroutí ponožky, posvačí a pak potěšení Georgovou zprávou, že na Kláštorisko se jde zkratkou, sestupují dolů do Malého Kyselu. Zrada je dokonána, protože tato roklina sice

Georg - Jiří Pešák

není náročná co do množství žebříků a stupaček, ale zato je hodně vodnatá až bahnitá a tak dolů u rozcestí k náhradní trase Kyselom a na Kláštorisko nemá suchou obuv už opravdu vůbec nikdo!

Odtud je to už jen půlhodinka ostrého stoupání, které je ve vyšších partiích odměněno krásnými výhledy do rokliny Kysel, odtud je vidět už i Kláštorisko a v pozadí Čertova sihoť. Po pár minutách dosáhnou vyčerpaní turisté restaurace na Kláštorisku, kde na ně čeká zaslužené pivo, čaj, polévka a kdovíco ještě.

Jenže Gerog je neúprosný. Nebohé účastníky přechodu po chvíli nekompromisně vyžene do chatek, kde je třeba se ubytovat. A aby toho neměli málo, tak hlásí, že za půl hodiny je sraz dole u vykopávek kláštera a vyráží se dolů do Hrdla Hornádu, aby se stihlo projít ještě kus Prielomu a vystoupat Kláštorskou roklinou zpět na ubikace!

Takto probíhá první den akce „Přechod Slovenského ráje“! V podobném tempu se však odehrávají i další dny, kdy někteří nešťastníci, kteří uvěřili Georgovým slibům o krásách a zážitcích, které je čekají, v duchu možná nadávají...

Pravdou ale zůstává, že za pět dní, po které se "Přechod" koná, poznají jeho účastníci veškerá atraktivní místa, která se tu nalézají. V zodpovědně vykoumaných trasách každého dne jsou obsaženy zajímavosti a atraktivní místa tak, že všichni, kdo tyto trasy absolvují, uvidí nejen téměř všechny rokliny včetně Zejmarské, obou částí Prielomu Hornádu, ale taky se pokochají výhledem na Vysoké Tatry od Tomašovského výhledu. Jiný den pak uvidí Vysoké Tatry spolu s Královou Hoľou z Havraní skály kam dojdou přes Poľanu a nazpět kolem

Občasného pramene, Zajfama na Straten-skú pílu, do Dediniek, Zejmarskou roklinou nahoru na Geravy a přes Predný Hýl a Klauzy kolem Tomašovské Belé na Kláštorisko.

Bez dobré fyzické kondice tyto trasy zvládnout nejde, to je jasné. Obdivuhodná je proto účast i starších „bardů“ (nejstarší letošní účastník se narodil v roce 1940), kteří tvrdošíjně, rok co rok zkoušejí, jestli ještě zvládnou vše, co Georg nabízí. On sám samozřejmě nevynechal ani jeden „Přechod“ a několik jedinců se spolu s ním vrací rok co rok.

Díky popularitě a atraktivitě Slovenského ráje ale i díky vyhlášené preciznosti organizace Georgovy akce se za těch třicet let zúčastnilo téměř 800 lidí ze všech koutů Čech, Moravy a Slovenska. Z toho mnozí i několikrát za sebou. Vracejí se rádi i proto, že po celodenním pochodu se mají možnost osprchovat, na pěkně opravených chatkách si můžou rozvěsit promočené svršky a boty, převléci se a odpočinout si. Večer pak při večerí proberou co zažili, konají se přednášky i s promítáním diapositivů o zajímavých krajích, které navštívili někteří účastníci přechodu. Nebo si jen tak posedí, poklábosí a zazpívají při kytaře.

A také se nezapomíná na Velikonoční zvyky. Je sice pravda, že i když jde o nejdůležitější křesťanské svátky, tak účastníci přechodu místo do kostela, jdou roklíni cestou necestou. Ale v pondělí ráno, to je jiná, to se všichni zodpovědně nachystají. A protože jsou na Slovensku tak byly s velkou radostí přejaty místní zvyky, zejména jeden - „oblievačka“ a tak se nebohé turistky raději ani moc neoblékají, neb je to stejně zbytečné.

Po této tradici a po snídani obdrží účastníci tradiční „Pamětní listy“ o účasti na příslušném ročníku akce a několik drobných upomínkových předmětů. Děvčata dorozdávají koledníkům výslužku a vyráží se na poslední túru.

Poslední roky v souvislosti s rozvojem motorismu a movitostí jednotlivých účastníků, dopravují se turisté na místo srazu už tímto způsobem.

V dřívějších dobách však připadal na poslední den poměrně dlouhý výšlap z Kláštoriska až do Stratené na autobus co jezdil z Rožňavy do Popradu. Ve Stratené bylo nutné být nejpozději okolo 14 hodiny a tak i poslední den si dali turisté pořádně do těla, když opět s veškerou bagáží (lehčí jen o zásoby potravin) museli k autobusu téměř přes celý Slovenský Ráj.

Na tyto časy mám zajímavou vzpomínku. To jsem byl i já aktivním účastníkem a zvládal jsem Georgovy turistické trasy s lehkostí vlastní mládí. Téměř každý rok, tzv. osmdesátých let v pondělí velikonoční jsem stával na autobusové zastávce ve Stratené za domem rodiny Liptákových aniž bych měl nejmenší tušení, že odtud pochází můj kamarád, se kterým jsem se ale seznámil až o několik let později v Přerově kde napřed vojákoval a pak se i oženil. Pikantní na tom bylo také to, že až po nějakém čase naší známosti přišla řeč na to, odkud že Jaro Lipták pochází a tak jsem ho mohl překvapit fotkami jejich domu, kde jsme obvykle s ostatními turisty vytvořili závěrečnou společnou fotku těch co přežili útrapy Georgem nachystané.

Na závěr lze tedy říct, že Tato turistická akce přispívá k popularizaci vašeho krásného, drsného a zároveň milého kraje, protože oněch téměř 800 turistů má za sebou takové zážitky, že ještě svým vnoučatům o nich bude vykládat a ty pak možná zatouží uvidět všechnu tu krásu na vlastní oči.

A ještě něco: pokud právě teď čtete tyto řádky doma v klidu o Velikonoční pohodě, pak vězte, že dalších 41 turistů z Čech a Moravy zrovna šlape po chodnicích, žebřících a stupačkách Slovenského ráje a kochají se jeho krásami. (Pokud ovšem nenadávají na Georga...)

Jaroslav Sypěna

PS: Všude krásně, v Ráji nejkrásněji...